

Rhododendron pachysanthum

Osmo Jussila

Hayata, Icon. Pl. Formos. 3: 140. 1913

台湾山地杜鹃; pinyin: Táiwān shāndì dùjuān

Rhododendron pseudochrysanthum Hayata, f. *rufovelutinum* T. Yamazaki; *R. pseudochrysanthum* var. *rufovelutinum* (T. Yamazaki) T. Yamazaki; *R. rufum* Batalin var. *pachysanthum* (Hayata) S. S. Ying.

Li et al. (T. C. Huang, Fl. Taiwan, ed. 2, 4: 31. 1998) päättelivät että *Rhododendron pachysanthum* on synonyyminimi lajille *R. hyperythrum*.

alasuku *Hymenanthes*
sektio *Ponticum*
alasektio *Maculifera*

Taiwaninalppiruusu

Ainavihanta 1,5 (3,0) m korkuiseksi kasvava ja hyvin hidaskasvuinen tiheäoksainen pensas. Runko on tummanruskea ja huopakarvainen. Nuoret versot ovat tiheänukkaisia ja vaihtelevasti huopakarvaisia. Lehdet ovat 6 - 11 cm x 2,5 - 4 cm:n pituiset, soikeat ja kolmioimaiset. Lehden tyvi pyöreäreunainen ja kärki terävä. Puhjettuaan pinnaltaan harmaa- tai oranssinukkaiset lehdet ovat myöhemmin yläpinnaltaan lähes karvattomat ja nahkamaiset. Lehtien alapinnalla tiheä ja pysyvä nukkakerros, jossa tiheä kerros oranssinruskeaa pitkää karvaa, joka muodostaa yhtenäisen pinta-kerroksen.

Kukinta ennen tai yhtä aikaa lehtien puhkeamisen kanssa, kompaktissa kukinnossa 10 - 20 kukkaa. Kukkat kellomaiset. Teriö on 2,5 - 4 cm pituinen ja halkaisijaltaan 3 - 4cm, nukkainen kukkaperä on 5 - 10mm ja kukinto yleensä pallomainen. Kukan väri on punertavan valkoinen ja nielussa on usein vaalean vihreä pilkutus. Kukka ei tuoksu. Luontaisilla kasvupaikoillaan *R. pachysanthum* kukkii kesä- heinäkuussa.

Kotimaa: Taiwan, jyrkillä vuorenrinteillä alppiruusutiheiköissä 3000 - 3200 mmpy. Metsärajan yläpuolella.

Kestävyys

Englanti H5 (kestävä kaikkialla Englannissa ja Skandinavian eteläosissa)
Ruotsi (SRS): Z2(?)
Tanska (RF): -25 °C
USA: (ARS) -21 °C, USDA 6a
Suomi: Ia - ?

Alppiruusulajin *Rhododendron pachysanthum* kuvaasi tieteelle ensimmäisenä japanilainen kasvitieteilijä **Bunzō Hayata**, (1874–1934) v. 1913. Hayata kuvasi yli 1600 lajia, niistä suuren osan Taiwanin saarelta,

R. pachysanthum. Kuva Jens Birck.

joten häntä voi tituleerata Taiwanin kasvitieteen isäksi. Nykyisin (2003) Taiwanilla kasvavista kasvilajeista 14% eli 549 lajia ovat Hayatan nimeämiä.

Lajinimi olisi saattanut jäädä unholaan, sillä lajikuvaukseen sopivia kasveja kasvaa vain hyvin rajatulla alueella vaikeakulkuisessa vuoristossa yli 3000 mmpy metsärajan yläpuolella. Sen toi länsimaisten puutarhaharrastajien tietoisuuteen amerikkalainen John Patrick kerättyään siemeniä marraskuussa 1971 Nanhu-Da Shan vuorelta Taiwanin koillisosasta. Seuraavassa Patrickin kuvaus pensaasta, josta siemen kerättiin:

"*Rhododendron* RV #72001 is quite heavily indumented. The rich brown, persistent indumentum extending down the entire leaf pedicel and continuing the entire length of the new growth. Internode length is 1.5 - 2 cm. The seed capsule measures 6 x 15 mm, is indumented and terminally dehiscent. Except for the somewhat wider, less revolute leaf with a cordate base,

Bunzō Hayata, 1927.

R. pachysanthum Kustavissa. Kuva O. Jussila.

RV #72001 bears a strong resemblance to *R. metternichii* var. *yakushimanum*."

John Patrick teki vielä toisen retken lajin löytöpaikalle Nanhu-Da-vuorelle joulukuussa 1973. Hän oli antanut löytämälleen lajille työnimen *Rhododendron venturi*, mutta sittemmin Hayatan aiemmin antama nimi *pachysanthum*, paksukukkainen on hyväksytty lajin alkuperäiseksi nimeksi.

Taiwan on saari manner-Kiinan itäpuolella. Sen pinta-ala on 36197 km², josta 2500 m yläpuolelle nousevaa vuoristoa on n. 2400 km² alalla. Vuoristossa on yli 200 huippua, jotka nousevat yli 3000 metrin korkeuteen, ja niistä korkein ulottuu 3952 mmpy. Löytöpaikan ilmasto on oroboreaalinen. Vuoden keskilämpötila 5...11 °C puurajalla, kylmimmän kuukauden keskilämpötila -1 °C ja lämpimimmän 14 °C 2500 m korkeudella. Vuotuinen sademäärä on yli 3000 mm, josta puolet tulee kesäkaudella (kesä-elokuussa) ja lumena joulukuun lopun ja maaliskuun lopun välisenä aikana. Sade jakautuu tasaisesti vuoden mittaan, varsinaista monsuunikautta ei ole.

Puurajan muodostaa katajan (*Juniperus squamata*) ja *Ericaceae*-heimon ja *Salicaceae*-heimon pensasmaiset edustajat. Suojaisemmillä paikoilla kasvaa pieniä taiwaninpihtoja (*Abies kawakamii*). Alaspäin mentäessä tullaan metsärajalle ja 2500 - 3400 m korkeudella yleistyvät *Abies kawakamii*, *Tsuga chinensis* var. *formosana*, *Picea morrisonicola* tai *Pinus armandii* var. *mastersiana*. Pensaskerroksessa yleisenä kasvaa mm. *Rhododendron pseudochrysanthum*.

Kasvitieteessä on taitettu peistä taiwaninalppiruusun lajistuksesta. On esitetty (Li *et al.* 1998), että lajiin *R. hyperythrum* sisältyisivät Taiwanin elepidootit alppiruusulajit. On myös esitetty, että lajit *R. pachysanthum*, *R. pseudochrysanthum* ja *R. morii* olisivat itse asiassa yhden lajin muotoja. Näistä *R. pachysanthum* ja *R. pseudochrysanthum* kasvavat vuoristossa korkeimmalla oroboreaalisella vyöhykkeellä ja *R. morii* alempana temperaattisella vyöhykkeellä. Kun siirrytään lämpimämmille alueille, lajien määrä kasvaa. Subtrooppisessa ilmastossa kasvaa useita *Rhododendron*-lajeja; *R. kawakamii*, *R. ovatum*, *R. ellipticum*, *R. morii*, *R.*

formosanum ja *R. hyperythrum*. Trooppisen ilmastoinen lajit ovat *R. hyperythrum*, *R. mariesii* ja *R. ellipticum*.

Tämän hetken käsityksen mukaan *R. pachysanthum* ja muutkin Taiwanin korkealla kasvavat alppiruusu viedään alasektioon *Maculifera*, aiemmin ne on viety joko alasektioon *Pontica* tai *Talientia*. Yhteistä näille alasektioille on se, että niistä löytyy paljon meilläkin riittävän kestäväksi osoittautuneita lajeja.

Taiwaninalppiruusu (nimiehdotus) ansaitsee mielestäni ehdottomasti lajistuksensa. Se on varmasti yksi kauneimmista *Rhododendron*-suvun edustajista, ei vain kukinta-aikaan vaan ympäri vuoden. Olen kylvänyt lajin muutamaan kertaan tämän vuosituhannen alussa

ja avomaalle Kustaviin lajin edustaja olen istuttanut 2007. Ne ovat siis kestäneet jo muutaman hiukan hankalammankin talven ilman lumisuoja. Kasvu on varsin hidasta ja kukintaikäen tulo vielä hitaampaa. Kukintaa en vielä ole päässyt todistamaan, mutta puolimetrisiksi varttuneet kauniit taiwaninalppiruusuupensaavat ovat menestyneet mainiosti.

KIRJALLISUUTTA

Cox K, *Rhododendrons & Azaleas a Colour Guide* 2005

Cox P.A. & K, *The Encyclopedia of Rhododendron Species* 1997

INTERNET

https://is.muni.cz/th/fhgaf/Ching-Feng_Li_2013_PhD_dissertation.pdf

http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=2&taxon_id=242344269

<https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JARS/v26n2/v26n2-patrick.htm>

R. pachysanthum lehden alapinnan indumentum. Kuva K. Theqvist.